

การประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี*
APPLICATION OF THE DITTHADHAMMIKATTHA PRAYOHT PRINCIPLE
TO PROMOTE COMMUNITY ECONOMIC DEVELOPMENT OF MAI DAT
SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION AT BANG RACHAN
DISTRICT IN SING BURI PROVINCE

พระอธิการสุชน เทวธมโม, นพดล ดีไทยสงค์,
วิชชุกร นาคธน, พระครูโสภณวีรานุวัตร (นิคม ญฐรวโร)
Phraatikhkan Suchan Thewadhammo, Noppadon Deethaisong,
Witchukorn Nakathon, Phrakhrusophonweeranuwat (Nikhom Natthawaro)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: sp6653204003@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี 2. เปรียบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. นำเสนอการประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณจากการแจกแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Anova) และการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการศึกษาพบว่า 1. ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ การพัฒนาอาชีพและการส่งเสริมสวัสดิการของชุมชน 2. ประชาชนที่มีอายุ รายได้ และอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหาร

* Received July 23, 2025; Revised August 29, 2025; Accepted September 4, 2025

ส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี แตกต่างกัน และ 3. การประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 3.1 ฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น 3.2 อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ 3.3 กัลยาณมิตตตา คบคนดี ไม่คบคนชั่ว และ 3.4 สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง ส่งผลให้สามารถบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์; เศรษฐกิจชุมชน; องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of community economic development of the Maidad Sub-District Administrative Organization, Bang Rachan District, Sing Buri Province; 2. To compare the community economic development of Maidad Sub-District Administrative Organization, Bang Rachan District, Sing Buri Province, classified by personal factors; and 3. To propose the application of Ditthadhammmikattaprayojana for promoting community economic development of the Maidad Sub-District Administrative Organization, Bang Rachan District, Sing Buri Province, conducted by the mixed methods. The quantitative research, data were collected through questionnaire distribution, with data analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test using one-way ANOVA. The qualitative research, data were collected through in-depth interviewing 10 key informants, and analyzed by content descriptive interpretation.

The findings revealed that: 1. The overall level of community economic development was high, with the highest mean score in natural resource and environmental conservation, followed by career development and community welfare promotion 2. People with different ages, incomes, and occupations had different opinions regarding the community economic development of the Maidad Sub-District Administrative Organization, Bang Rachan District, Sing Buri Province. 3. Application of Ditthadhammmikattaprayojana for promoting community economic development, based on

3.1 Utthana-sampada, diligence), 3.2 Arakkha-sampada, protection of property, 3.3 Kalyanamittata, association with good friends, and 3.4 Samajivita, living within one's means, resulted in effective, transparent administration that appropriately responded to community needs.

Keywords: Dittadhammikathaprayoht; Community Economy; Sub-District Administrative Organization

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก สร้างโอกาสให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่มีข้อจำกัดทางด้านทุน แหล่งงาน และโอกาสทางเศรษฐกิจ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ผ่านการจัดทำโครงการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการรวมกลุ่มผลิตสินค้า การจัดตลาดชุมชน รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจไม่อาจแยกขาดจากการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต การศึกษา การสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจึงต้องเป็นกระบวนการแบบบูรณาการ โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางและภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนในบทบาทของผู้ประสาน ส่งเสริม และเสริมสร้างศักยภาพชุมชนอย่างต่อเนื่อง อบต.สามารถทำหน้าที่เชื่อมโยงเครือข่ายภายในชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน สถาบันการศึกษา และองค์กรศาสนา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ และสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคง (พัชรภา สิมหัตถสาร, 2560)

การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนโดยภาครัฐท้องถิ่นยังต้องตั้งอยู่บนหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่ไม่เน้นเพียงการเติบโตทางตัวเลข แต่ต้องสร้างสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กัน การพัฒนาอาชีพควรพิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่ ทรัพยากร และวิถีชีวิตของประชาชน โดยหลีกเลี่ยงการพึ่งพาทุนภายนอกมากเกินไป ซึ่งอาจนำไปสู่ภาวะเปราะบางในอนาคต แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นหลักคิดสำคัญที่ควรถูกนำมาประยุกต์ในการวางแผนยุทธศาสตร์ของ อบต. โดยการส่งเสริมการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน การออมทรัพย์ภาคประชาชน และการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างรู้คุณค่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในด้านอาชีพ การตลาด และการบริหารจัดการ ก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับจุลภาคได้อย่างเป็นรูปธรรม อบต.ควรจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น และเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีภูมิคุ้มกันจากภายในตนเอง (จักรพงษ์ มงคลชัยฤกษ์ และคณะ, 2563)

องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัดได้ดำเนินโครงการและนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติยังคงเผชิญข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะด้านการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้ากับกระบวนการพัฒนา ทั้งในเชิงนโยบาย แผนงาน และกิจกรรม ทำให้การดำเนินงานยังขาดมิติด้านคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกเชิงลึกทั้งในกลุ่มประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ แม้จะมีความพยายามผลักดันหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่หากปราศจากการวางรากฐานด้วยหลักธรรมแล้ว การสร้างความเปลี่ยนแปลงก็ยากที่จะมั่นคงและถาวรได้ ดังนั้น การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์จึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากหลักธรรมดังกล่าวมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1. อุฏฐานสัมปทา คือ ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบสัมมาอาชีพ 2. อารักขสัมปทา คือการรู้จักรักษาและจัดการทรัพย์สินอย่างรอบคอบ 3. กัลยาณมิตตตา คือการคบหาผู้มีคุณธรรมเป็นมิตรที่ดี และ 4. สมชีวิตา คือ การดำรงชีวิตอย่างพอประมาณสอดคล้องกับฐานะของตน (อง.อภรฐก. (ไทย) 27/144/289) องค์ประกอบทั้งสี่นี้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาในบริบทท้องถิ่น และสามารถใช้เป็นกรอบกำกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างมีระบบ หากสามารถบูรณาการได้อย่างแท้จริง ย่อมส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม ทั้งในพฤติกรรมของประชาชน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน และผลสัมฤทธิ์ของโครงการพัฒนา นำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคงและยั่งยืนได้ในระยะยาว (องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด, 2567)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยมีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาผสมผสานเข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ การศึกษานี้มุ่งเสนอแนวทางที่สามารถนำไปสู่การพัฒนานโยบายหรือโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งสร้างฐานคิดเชิงคุณธรรมในกระบวนการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพในบริบทของท้องถิ่นไทยอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักทฤษฎีภูมิคุ้มกันภัยพิบัติเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ และมีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 3,351 คน (กรมการปกครอง, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541) อาศัยระดับความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 5.0 จากจำนวนประชากรทั้งหมด จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเท่ากับ 358 คน ทั้งนี้ การเลือกกลุ่มตัวอย่างดำเนินการโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน ดังนี้

ตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

กลุ่มที่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวน-รูปหรือคน
1	นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา	2
2	ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด	2
3	ข้าราชการประจำในองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด	2
4	ผู้นำชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด	2
5	นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์	2

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี และหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 รูปหรือคน หาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นเกี่ยวกับข้อความ หรือข้อคำถามแต่ละข้อ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าจะคงข้อความ หรือคำถามนั้นไว้ หรือจะตัดออกข้อความหรือคำถามที่จะคงไว้นั้นมีดัชนีค่าความสอดคล้องไม่ต่ำกว่า 0.6 โดยใช้สูตร (ประคอง กรณสูตร, 2538)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความครบถ้วนและความเหมาะสมแล้ว จำนวน 358 ชุด ไปแจกจ่ายแก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเองโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่แจกไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ประสานงานเพื่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ให้เป็นไปตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ตามกำหนดนัดหมายอย่างครบถ้วน โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ก่อนจะจัดทำการสรุปและนำเสนอผลการวิจัยในลำดับถัดไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ โดยเลือกใช้สถิติในลักษณะของการพรรณนา

เครื่องมือทางสถิติที่นำมาใช้ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อแสดงการกระจายตัวของข้อมูล และสรุปภาพรวมของพฤติกรรมและแนวโน้มการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างชัดเจน ทดสอบค่าที่และการทดสอบค่าเอฟ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาของคำให้สัมภาษณ์โดยเชื่อมโยงกับบริบทที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจถึงแก่นสาระสำคัญของข้อมูลที่ได้รับ ภายหลังการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ พร้อมทั้งสรุปและจัดทำการนำเสนอผลการศึกษาในลำดับต่อไปอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

1. ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวม

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านระบบการเงินและทุน	3.85	0.63	มาก
2. ด้านการพัฒนาอาชีพ	3.88	0.69	มาก
3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.98	0.62	มาก
4. ด้านการสร้างสรรค์สวัสดิการ	3.78	0.72	มาก
ภาพรวม	3.87	0.60	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.602) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.619) อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาอาชีพ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.686) อยู่ในระดับมาก และด้านการสร้างสรรค์สวัสดิการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.718) แต่อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	t	F	Sig.
เพศ	-1.401		0.162
อายุ		31.598	0.000*
ระดับการศึกษา		0.816	0.443
รายได้		2.496	0.031*
อาชีพ		33.812	0.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ รายได้ และอาชีพ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี แตกต่างกัน

3. แนวทางการประยุกต์หลักทฤษฎีภูมิคุ้มกันภัยพิบัติเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ดังนี้

1. ฐานฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความมั่นคง ควรส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของความเพียร ผ่านการอบรมอาชีพ ถ่ายทอดต้นแบบความสำเร็จ และการสนับสนุนทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง เปิดพื้นที่พัฒนาทักษะใหม่ ส่งเสริมอาชีพตามบริบทท้องถิ่น และยกย่องคนขยันเพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่ชุมชน
2. อารักขสัมปทา สนับสนุนการวางแผนการเงิน การออม และการทำบัญชี เพื่อสร้างวินัยทางการเงินและลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ป้องกันภัยเศรษฐกิจ และเพิ่มมูลค่าจากสิ่งที่มีอยู่อย่างยั่งยืน
3. กัลยาณมิตตตา ส่งเสริมการรวมกลุ่มกับผู้มีความรู้ เพื่อสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง และไว้วางใจได้ จัดกิจกรรมถ่ายทอดประสบการณ์จากแบบอย่างที่ดี และอบรมคุณธรรมแก่เยาวชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น
4. สมชีวิตา สนับสนุนการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง วางแผนรายรับรายจ่ายอย่างรอบคอบ และลดการก่อหนี้ที่ไม่จำเป็น ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อย่างคุ้มค่า ผลผลิตของใช้พื้นฐานเอง และเผยแพร่ต้นแบบครอบครัวพอเพียงเพื่อเป็นแรงบันดาลใจ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาอาชีพ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก และด้านการสร้างสรรค์สวัสดิการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานให้ความสำคัญกับทรัพยากรและอาชีพมากกว่าสวัสดิการ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระขวัญชัย สุริยวิโส และคณะ (2566) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหาร ส่งผลให้เกิดการวางแผนที่รอบคอบ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาและลดปัญหาหนี้สินของครัวเรือนได้อย่างเป็นรูปธรรม

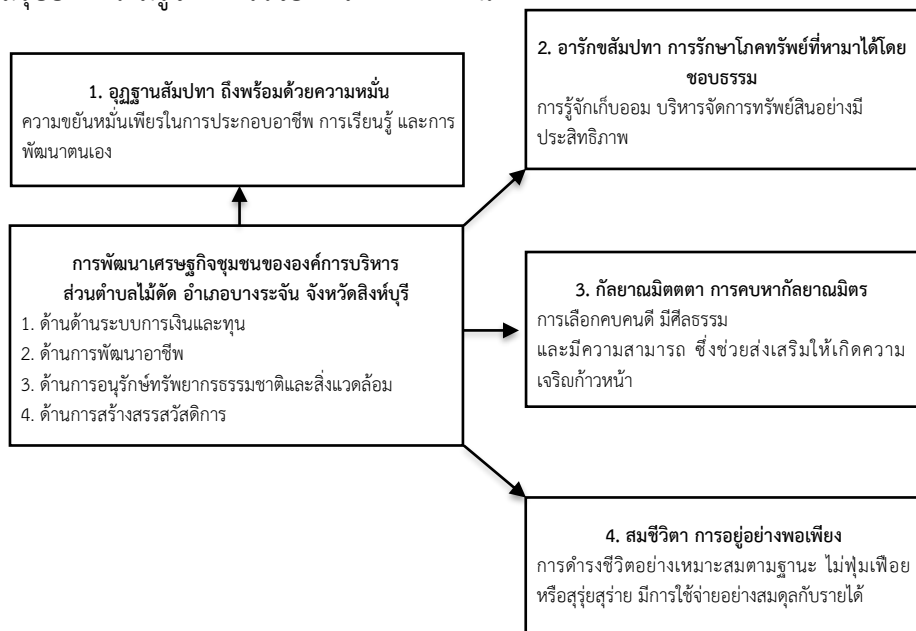
2. เปรียบเทียบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการเปรียบเทียบโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ รายได้ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอายุ รายได้ และอาชีพส่งผลต่อมุมมองและความต้องการทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับของพระครูเกษมธรรมสุนทร (เกษมพล เขมธมโม) และพระครูสุธีศัมปกรญาณ (ประมวล ฐานทตโต) (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวภูมิตันตสูตรของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า การยึดหลักธรรมในการบริหารจัดการชุมชนช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและจิตสำนึกรับผิดชอบร่วมกันส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นไปอย่างมีระบบ เกิดความยั่งยืน และพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

3. การประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 10 คน วิเคราะห์คุณภาพการให้บริการประชาชน 4 ด้าน ได้แก่ 1 ด้านระบบการเงินและทุน 2 ด้านการพัฒนาอาชีพ 3 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4 ด้านการสร้างสรรค์

สวัสดิการ รวมถึงการยึดหลักธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ คือ 1 อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น 2 อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ 3 กัลยาณมิตตตา คบคนดี ไม่คบคนชั่ว 4 สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง ส่งผลให้สามารถบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบูรณาการหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ช่วยกำกับการพัฒนาให้มีทั้งประสิทธิภาพและคุณธรรมควบคู่กันสอดคล้องกับงานวิจัยของพระนิพนธ์ พิชญ์ โสภณ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธของหมู่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี พบว่า ทาง การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจคือใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นและยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการพึ่งตนเองด้านสังคมและวัฒนธรรม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอและ ปฏิบัติตามจารีตประเพณีอย่างเคร่งครัด ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

กล่าวโดยสรุป การสังเคราะห์ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์สามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านการสร้างอาชีพ การบริหารจัดการทางการเงิน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง หลักธรรมทั้งสี่ไม่เพียงช่วยเพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจแต่ยังเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความเข้มแข็งของชุมชนโดยรวม การผสมผสานหลักธรรมเข้ากับแผนงานและกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยให้เกิดความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนไม่ดัดที่มั่นคง พึ่งพาตนเองได้ และยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การส่งเสริมหลักการทำมาหาเลี้ยงชีพโดยชอบ สัมมาชีพ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำนโยบายสนับสนุนอาชีพที่สุจริตและยั่งยืนแก่ประชาชน เช่น การจัดอบรมวิชาชีพ สร้างตลาดชุมชน หรือสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน
2. การส่งเสริมการออมและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการออมในระดับครัวเรือน และจัดตั้งกองทุนชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน โดยใช้แนวทางบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีส่วนร่วม
3. การพัฒนานโยบายสนับสนุนการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้มีศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนที่เน้นการศึกษาในเชิงเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารจัดการธุรกิจชุมชน และหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เช่น หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ เพื่อเสริมสร้างปัญญาให้แก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรจัดกิจกรรมฝึกอบรมและเวิร์กช็อปเชิงปฏิบัติการด้านอาชีพ ควรจัดโครงการฝึกอบรมอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การตลาดออนไลน์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยเน้นความรู้ควบคู่กับคุณธรรมตามหลักสัมมาอาชีวะ
2. ควรส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชน ให้การสนับสนุนทุนเบื้องต้น อุปกรณ์ และที่ปรึกษาทางธุรกิจแก่กลุ่มอาชีพ โดยจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่าง อบต. ผู้นำชุมชน และหน่วยงานสนับสนุน เพื่อกำกับและติดตามผลอย่างใกล้ชิด
3. ควรพัฒนาระบบตลาดชุมชนและช่องทางการจำหน่าย ควรจัดพื้นที่จำหน่ายสินค้าในท้องถิ่น เช่น ตลาดนัดชุมชน หรือตลาดออนไลน์ของ อบต. เพื่อให้ประชาชนมีช่องทางสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เช่น หลักสัปปุริสธรรม ทศพิธราชธรรม หรืออิทธิบาท 4 เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจในระดับชุมชน
2. ขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่อื่นที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น พื้นที่ในเขตเมือง พื้นที่ชายขอบ หรือพื้นที่ชนบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องหรือความแตกต่างในการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์
3. วิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ หรือข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2567). สถิติประชากรตำบลไม้ดัด. สืบค้น 15 ตุลาคม 2567, จาก https://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/file/63/stat_m63.txt
- จักรพงษ์ มงคลชัยฤกษ์ และคณะ. (2563). การจัดการเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดระยอง. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, ปีที่ 9(3), 97-107.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เทพเนรมิต.
- ประคอง กรรณสูต. (2538). สถิติเพื่อการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระขวัญชัย สุริยวิโส และคณะ. (2566). การพัฒนาการบริหารงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 6(1), 65-80.
- พระครูเกษมธรรมสุนทร (เกษณพล เขมธมโม) และพระครูสุธีคัมภีรญาณ (ประมวล ฐานทโต). (2562). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามแนวภูมิต้านตูดของชุมชนตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(4), 412-426.
- พระนิพนธ์ โสภณ. (2560). การพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธของหมู่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2-01), 489-504.
- พัชราภา สิงห์ธนสาร. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เขตตำบลแม่วงก์ อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 7(1), 57-69.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด. (2567). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570). สืบค้น 15 ตุลาคม 2567, จาก <https://www.maidad.go.th/project-rev2?hd=7>